

6

Afscheid van het lid Dijkgraaf

Aan de orde is het afscheid van het lid Dijkgraaf (SGP).

De voorzitter:

Aan de orde is het afscheid van de heer Dijkgraaf van de SGP. Ik begin met het voorlezen van de afscheidsbrief van de heer Dijkgraaf.

"Mevrouw de voorzitter,

Het is een eer om bijna acht jaar volksvertegenwoordiger te mogen zijn. Graag had ik daar nog een aantal jaren aan toegevoegd. Maar er zijn omstandigheden die mij hebben doen besluiten vandaag afscheid te nemen. Daar kom ik later op terug.

Toen ik in 2010 Kamerlid mocht worden, had ik de verwachting samen met Kees van der Staaij te ploegen op rotsen. Wat deed een partij als de SGP er nu eigenlijk toe? Toch voelde ik mij geroepen dit mooie ambt te vervullen. En dat vanuit de overtuiging dat de Bijbelse beginselen goed zijn voor iedereen. Voor alle Nederlanders.

Al vrij snel na mijn beëdiging ontstond de situatie dat de SGP-stemmen regelmatig cruciaal waren voor het eerste kabinet-Rutte. En dat had een grote impact op onze fractie. Er volgden vele onderhandelingen met het kabinet, waardoor het mogelijk was een aantal punten uit het SGP-programma te realiseren. Daar ben ik dankbaar voor. Natuurlijk blijft er voor ons nog genoeg te wensen over, maar politiek is voor mij een kwestie van kleine stappen. Wie elke keer een stap zet en dat blijft doen, komt ergens. Wie te ver vooruitkijkt, verliest de moed om te blijven lopen.

Tot onze verbazing en verwondering waren we onder Rutte II opnieuw nodig voor een meerderheid. Nu samen met de vrienden van de ChristenUnie en, het was even wennen, D66. Hen ben ik dankbaar voor de moed om in financieel uiterst moeilijke jaren verantwoordelijkheid te nemen voor het op orde brengen van de overheidsfinanciën. Het was niet altijd eenvoudig, al ben ik er wel van overtuigd dat wat we toen deden, noodzakelijk en goed was.

Menno de Bruijne heeft vaak gezegd dat ik me in die periode gedroeg als een kind in een snoepwinkel. Inderdaad heb ik genoten van het mooie werk. Van de spanning van de onderhandelingen. Van felle debatten. Van aangenomen moties, vooral als die ontraden waren. Als die dan toch aangenomen worden, dan heb je wat. Ik zou willen dat er alleen nog maar moties ingediend worden die ontraden worden. Dat zou een stuk schelen bij de stemmingen. En dat zou het wapen van de motie een stuk scherper maken.

Ik wil graag collega-Kamerleden en het personeel van de Kamer danken. In het bijzonder de laatste groep mensen heeft het werken hier een stuk prettiger gemaakt. Dank! En de journalisten? Meestal voelde ik me recht gedaan. En PowNews zij het vergeven dat ze me niet vaker lekprikten.

Maar dan nu die omstandigheden die voor mij de reden zijn om vandaag afscheid te nemen. Ik had het simpelweg kunnen laten bij persoonlijke omstandigheden. Dat zou

echter meer vragen oproepen dan beantwoorden. Daarom wil ik deze omstandigheden toelichten.

Sinds enkele jaren staat er steeds meer spanning op mijn huwelijk. Er is van alle kanten hard gewerkt om dat op te lossen, maar dat is tot op heden niet gelukt. Als gevolg daarvan klopt de balans tussen werk en privé niet meer. Als je een goed Kamerlid probeert te zijn, dan vergt dat veel. Als ook je relatie veel energie kost, dan lever je aan twee kanten in. Daardoor viel ik eind december uit. En nu nog merk ik dat de omstandigheden zo veel vergen dat het intensieve werk van Kamerlid zijn daar niet meer mee te verenigen is. Daarbij weegt uitdrukkelijk mee dat ik graag de komende tijd extra tijd besteed aan mijn kinderen, die natuurlijk eveneens een lastige tijd achter de rug hebben. Overigens gaat het gelukkig stukken beter met me en hoop ik snel andere uitdagingen op te pakken, maar wel in een werkomgeving die minder hectisch en tijdrovend is. Ik zal dan ook geen beroep doen op de wachtgeldregeling.

Ik ben dankbaar dat ik mocht dienen in dit ambt. Het spijt mij als ik mensen teleurstel door te stoppen. Ik dank eenieder voor de steun die ik mocht ervaren. Zeker sinds ik mij in januari afmeldde voor de afgelopen drie maanden. Het is hartverwarmend om te zien hoeveel mensen meeleven. Ik dank ook fractie, medewerkers en hoofdbestuur van de SGP, die me in deze moeilijke tijden volop gesteund hebben en mijn weloverwogen en persoonlijke keuze om te stoppen respecteerden. Maar ik dank vooral de almachtige God Die alle dingen regeert. Dat houdt me op de been, niet alleen als het mee- maar ook als het tegenzit.

Met de meeste hoogachting,

Elbert Dijkgraaf."

(Applaus)

De voorzitter:

Geachte heer Dijkgraaf, beste Elbert,

Ik denk dat niet veel mensen er rekening mee hielden dat jij vandaag afscheid zou nemen van de Tweede Kamer. Het is tot een kwartier geleden ongeveer geheim gehouden. Dat heb je gedaan omdat je van mening bent dat collega's niet via de media moesten worden geïnformeerd, maar hier in de zaal. Dat siert je. Ik spreek namens veel Kamerleden en nog veel meer Nederlanders als ik zeg dat we jou gaan missen.

Over veertien dagen is je partij, de Staatkundig Gereformeerde Partij, 100 jaar oud. De SGP is de oudste politieke partij van Nederland die nog steeds in het parlement vertegenwoordigd is. En in die 100 jaar heeft jouw partij zich gekenmerkt door mannen — allemaal mannen inderdaad — die de beste jaren van hun leven aan de politiek hebben gewijd. Mannen als dominee Zandt, naar wie een kamer in dit gebouw is genoemd. En dominee Kersten, naar wie al een nacht werd genoemd in 1925. Lang voordat Schmelzer, Wiegel en Van Thijn die eer ten deel viel.

In 2010 nam jij de zetel in van Bas van der Vlies. Die nam afscheid van de Kamer na 29 jaar. Zo bezien ben jij een jonkie met je bijna acht jaar Kamerlidmaatschap. Aan de andere kant: het gemiddelde Tweede Kamerlid heeft op dit

moment vier jaar en zes maanden ervaring. Jij stijgt daar ver bovenuit. Al was het maar omdat je als lid van een tweemansfractie, vanaf 2012 een driemansfractie, bovengemiddeld veel debatten voor je rekening hebt genomen. Daar hebben jij en je fractiegenoten altijd veel waardering voor gekregen.

Je afscheid komt dus redelijk onverwacht in het licht van de tradities van je partij. Maar je afscheid is des te meer een bittere pil als je kijkt naar de energie en het enthousiasme waarmee je je in de Kamer hebt onderscheiden. Of het nou boeren, eenverdieners, militairen, winkeliers, vissers, autobezitters, huiseigenaren of inbrekers betreft: je bemoeide je met al deze burgers. Ja, ook met inbrekers.

Want op een vrijdag vlak voor het laatste zomerreces liep er een verdacht sujet door de Tweede Kamer. Je ging achter hem aan en na lang zoeken vond je hem op de wc. "Ik arresteer je", zei je en je greep zijn hand. Toen liet de inbreker een papiertje zien. Daarop stond dat hij een acteur was, ingeschakeld door de politie. En jij dacht: dat zal wel! Elke inbreker kan wel beweren dat hij een acteur is!

(Hilariteit)

De voorzitter:

Dus deze man had het best wel moeilijk met jou. Het voorval laat zien uit wat voor hout je gesneden bent. Zoals je er zelf op terugblikte: "Ik ben wel iemand van het initiatief. Je kunt het aan iemand anders vragen, maar je kunt er ook zelf op af."

Collega's waarderen je als een sympathiek en betrouwbaar Kamerlid. En zeer intelligent ook. Met jou vertrekt ook een hoogleraar economie uit de Kamer. Als rekenwonder had je, zelfs vanuit een kleine oppositiepartij, grote invloed op de begrotingsbehandeling. Zeker in tijden van krappe coalitiemeerderheden kon je samenwerken met mensen die volstrekt tegenovergestelde wereldbeelden hebben.

Je hebt het ook in je brief gezegd: waar sommige collega-Kamerleden liever wegduiken voor de welbekende roze microfoon, loop jij erop af. De Rutger Castricums van deze tijd krijgen jou niet te pakken. Je reageert altijd gevat en met een twinkeling in je ogen. Het heeft je ook ver buiten de eigen achterban veel sympathie opgeleverd.

Dat ludieke, de wil om het nét iets anders te doen, om anderen te verrassen, zagen we ook in 2015 tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen. In de plenaire zaal hoorden we vanuit de Statenpassage een trompet en een koor. Was dit een ordeverstoring? Een flashmob van de SGP, bleek later. Jij wist daar natuurlijk allang van en spoedde je met je fractiegenoten Kees van der Staaij en Roelof Bisschop naar de balustrade. Je begon zelfs mee te zingen. En ik moet eerlijk zeggen: dat klonk niet onverdienstelijk! Met een warm basgeluid zong je Amazing Grace. Daarmee gaf je letterlijk stem aan je bron van inspiratie bij je politieke werk.

Beste Elbert,

Aan het begin van het jaar liet je al weten dat je wegens oververmoeidheid een paar maanden niet zou werken. Daar schrokken we van. Ik denk dat velen van ons toen bij zichzelf

te rade gingen: ga ik ook weleens te ver, werk ik te hard? Geef ik genoeg aandacht aan thuis? Je hebt ons wel aan het denken gezet.

Je neemt nu gas terug en vertrekt uit de Kamer. Dat is heel erg jammer! Ik hoop dat er iets anders moois voor in de plaats komt. Iets wat rust brengt en aansluit bij jouw idealen en ambities. Het ga je goed.

(Applaus)

De voorzitter:

Van dit ontslag is mededeling gedaan aan de voorzitter van het Centraal Stembureau en aan de minister van Binnenlandse Zaken.

Ik schors de vergadering voor enkele ogenblikken, zodat afscheid van Elbert kan worden genomen. Dat kan in het Ledenrestaurant.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.